

Malmviks gulärlor födosöker på Gällstaö!

Jan Sondell

En del nordsträckande piplärkor och ärlor brukar ibland rasta på Gällstaö efter en sträcknatt. Den 25 april räknades 5 ängspiplärkor, som troligen skulle långt norrut, på min gräsmatta. Nordliga gulärlor brukar ses varje år. Den 3 maj 2017 rastade den första, följd av en den 8 och fyra den 15 maj. Den 3 juni har jag också antecknat en hanne av nordlig gulärsla och den 4 en hona. Men den 13 juni blev jag misstänksam, det verkade på tok för sent på året, och jag kunde då lite förvånad konstatera att nu var det en hona av sydlig gulärsla som dessutom hade mat i näbben. Den matade alltså ungar, men var häckade den?

Jag kollade fuktängen ca 100 m söder om där jag bor, men där fanns inga ärlor. Nu gällde det att se vart de matande fåglarna flög iväg när näbben hade fyllts med insekter. Den 15 tog en hanne med näbben full höjd norrut. Den 17 sågs åter en gulärsla, de 18 en gång och den 21 två gånger. Ärlorna drog när näbben var full mot N eller NV ut över sjön.

På förmiddagen den 22 juni inventerade jag en del av Malmviks strandängar, den del som ligger närmast åkermarken och är täckt av stora tuvor av veke-tåg och se, där häckade minst 5 par gulärlor tillsammans med mindre strandpipare, sånglärka och enkelbeckasin. Mysteriet var löst. Aldrig tidigare hade gulärlor födosökt på min gräsmatta, som ligger

600 m över öppet vatten från reviren på Malmviks strandängar. Ärlan kan alltså flyga ganska långt om tillgången på insekter är god på födosöksplatsen. I mitten av juni kläckte dagsländor ganska rikligt i Mälaren utanför där jag bor, dessa stora insekter var värda en resa tyckte tydligen gulärlorna. Det kan även ha att göra med att försommaren 2017 var kall och torr. Tillgången på insekter runtomkring boet var troligen dålig.

Jag tror inte att de många sydliga gulärlorna vid Malmvik var en tillfällighet. Istället är det så att arten har ökat i södra Sverige. Det är inte ovanligt att se gulärlor häcka på stora sädesfält. (Vid Kvismaren verkar det finnas ca 0,25 gulärlepar per kvadratkilometer åkermark.)

Det är främst på stora vida åkermarker som gulärslan ökat, se figur 1, en specialkörning på data från Svensk Fågeltaxering (Martin Green, pers. kom. 2016). Varför då denna ökning? Det kan bero på att det numera blivit allt vanligare med osädda traktorspår. Genom att lämna två rader

Hade gulärlorna ont om mat på häckningsplatsen 2017?

Figur 1. Jämförelse perioden 1998–2015 för gulärta mellan inventeringsresultat från taxeringsrundor som gått genom större (>150 ha) och mindre (<50 ha) jordbruksmarker (jbm). (Svensk Fågeltaxering, standarddruttr).

osådda slipper bönderna att köra ner stående säd med traktorhjulen när de gödslar och sprutar åkarna. Dessa osådda korridorer i fältet utnyttjas av lärkorna (Sondell 2016) men även av gulärlorna. Dessa arter har fått tillgång till stora ytor (ca 2,5 % av arealen) som inte fanns för 10-15 år sedan.

Tilläggas kan att gulärlans tidsschema hos oss är pressat. I början av juli när ungarna blivit flygga ruggar de gamla fåglarna. Vingruggningen är snabb, den tar bara ca 35 dagar (Sondell 1993) och sedan är det full fart mot Afrika, redan i början av augusti. Vistelsen hos oss är bara ca 4 månader. Ungfåglarna tar det lugnare.

Gulärta födosöker på gräsmatta.

Referenser

- Green, M. 2016. Specialbearbetning av gulärlans förekomst med hänsyn till åkermark. Svensk Fågeltaxering. Pers. kom.
- Sondell, J. 1993. Moulting strategies of White Wagtail and Yellow Wagtail in central Sweden. *Ornis Svecica* 3(3–4):107–116.
- Sondell, J. 1993. Are large fields of autumn wheat at Kvismaren, central Sweden used as nesting and food search habitats by Skylarks (*Alauda arvensis*)? *Ornis Svecica* 27:4211–65.